

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

22. An qui occidit Petrum putans, & intendens occidere Paulo, si confiteatur occidisse Paulum, teneatur postea iterum confiteri, dum deprehendit esse Petrum? Et an qui violavit jejunium, quod putabat ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

piè explicat, si nimirum illa mulier prudenter sibi per-
luadeat. Concionatorem esse scrupulosum, aut id dixit
se potius ad terrorem, atque adeo eius dictum non ob-
stare, quo minus oppositum sit probabile; tunc enim li-
cite poterit uti illis capillis. Quam doctrinam veram
esse existimas Valquez, sed alienam à mente Caietani.

RESOL. XXII.

*Qui occidit Petrum putans, & intendens occidere
Paulum, si confiteatur occidisse Paulum, teneatur po-
stea iterum confiteri, dum deprehendit esse Petrum?
Et an qui violavit ieiunium, quod putabat esse sub obli-
gatione, cum tamen vera non esset, teneatur fateri se
ita peccasse, vel satis sit, si dicat, violavi ieiunium?
Et hæc sunt generalia pro conscientia erronea, & pro
aliis casibus, quando quis teneatur explicare fuisse erro-
rem, siue propter aliam obligationem, siue propter cen-
suram, quæ non incurritur, nisi quando non erratur. Ex
p. 11. tr. 8. & Misc. 3. Rel. 60.*

§ 1. **A**ffirmatiuè videtur respondendum, nam vi-
detur confiteri illud quod fecit: Significat
enim aliam actionem distinctam ab ea, quam exercuit.
Nihilominus in genere moris non est alia actio; semper
enim in confessione censetur confiteri actionem quam
putabat esse occisionem Pauli; ideo si confiteatur di-
cens occidi hominem, & nihil aliud, quando ex alio ca-
pite non confurgit alia obligatio (quod per accidens
est), satis facit, si dicat, occidi quem putabam esse Pau-
lum, etiam si postea deprehendit esse Petrum, verè con-
fessus est quod fecit: confessus est enim homicidium, quod
putabat esse Pauli, quod verificatur etiam in homicidio
Petri: de illo enim homicidio Petri putabat esse Pauli,
& tale homicidium confessus est. Quod si fortè quando
confitebatur dixit occidi Paulum, adhuc existimo suffi-
cere eam confessionem, nec postea deprehendens fuisse
Petrum, debere iterum confiteri, quia reuera confessus
est peccatum mortale quod fecit: quotiescumque enim
quis confitetur peccatum confitetur illud prout erat in
conscientia sua probabili; tunc autem quando occidit
erat in sua conscientia probabili ut supponimus, quod
ea actio esset occisio Pauli, & non Petri; & in morali
æstimatione idem est dicere occidi Paulum, atque dice-
re occidi quem putabam esse Paulum, seu eum, qui in eo
iudicio tunc erat Paulus: siue enim reuera fuisset, siue
non fuisset Paulus, pro malitia morali, & materia con-
fessionis (etiam comparatione actionis externæ, ut pro-
uenientis à voluntate interna) nihil refert. Et hæc om-
nia docet Dicastillus de Sacramentis 10. 2. tr. 8. disp. 9.
dub. 8. n. 7. 5.

Sup. hoc in
tom. 1. tr. 7.
Rel. 5. v. 8.
per totum.

2. Sed hic queri potest, an qui violavit ieiunium,
quod putabat esse sub obligatione, cum tamen reuera
non esset, teneatur fateri se ita peccasse, vel satis sit, si
dicat, violavi ieiunium?

3. Negat Sanchez l. 1. in decalog. cap. 11. n. 5. eum Sa-
las, Valentinus & Sayro à se relatis contra Adrianum in
4. 9. 4. de confessione qui dixit, peccatum contra conscien-
tiam erroneam esse speciale, & explicandum in confes-
sione, cuius contrarium ab inconuenienti probant: quia
sequeretur peccata, etiam quando conscientia non er-
rat, duas semper malitias habere, alteram quidem con-
tra eam virtutem, cui actus opponitur, alteram contra
conscientiam. Vnde infertur potius esse dicendum pec-
catum contra conscientiam habere idem obiectum in
specie quod haberet, si vera esset obligatio; ideoque pu-

tant eum, qui non haberet ætatem requisitam, ut obli-
getur lege ieiunij, si ex errore putat se teneri, peccato
peccato eiusdem speciei cum eo, quo peccaret, si vere
teneretur: quæ doctrina mihi etiam placet, approba-
bat disp. illa 16. n. 498.

4. Adde tamen (id quod generale est pro aliis ca-
sibus) aliquando debere explicari fuisse errorem, siue
propter censuram, siue propter aliam obligationem,
quæ non incurritur, nisi quando non erratur: sic si
peccatum ab aliquo contra iustitiam ex conscientia er-
ronea, accipiendo furtiuè rem, quam putabat esse ali-
nam, v.g. Ecclesiam, & reuera esset accipientis, etiam
esset lata censura pro furto facto ex Ecclesia; & item
censura pro non restituendo, aut pro non reuelando;
etiam si ea peccata coram Deo essent eiusdem speciei
cum iis, quæ fierent ex conscientia vera; tamen neque
incurrit censuram, nec obligationem restituendi, re-
uelandi; ideoque nec confessarius debet ab ea censura
absolueri, nec cogere ad restituendum, vel negare ab-
solutioem, nisi restituat, aut paratus sit restituere, cum
prædicta requirant peccatum verè ex vera conscientia
commissum. Item, debet explicari, quando, si non expli-
cet penitens, existimauit confessarius illud non fuisse
peccatum, ut, si quis confiteatur se non adiuuasse Sa-
crum in die Iouis maioris hebdomadæ, quod cum non
sit peccatum, seclusa conscientia erronea, peccatum con-
fessarius non dicit ut peccatum mortale; sed ut aliqua-
lem imperfectionem. Item de ieiunio in vigilia Epi-
phanie, & similibus. Item si puer minoris ætatis se oc-
culet quoddam in Parasceue non ieiunauerit. Ita Dicastillus
supra n. 705.

5. Sed circa præsentem difficultatem vide incipit
alibi, & me citato Leandrum de Sacram. tom. 1. tr. 1.
disp. 8. §. 7. q. 17. vbi firmat sufficere in casu præposito,
si penitens in confessione se accuset, & dicat, violavi
ieiunium, quia idemmet in specie peccatum commissum
ac si vera esset obligatio ieiunandi. Vnde putat qui fab-
sò putat se teneri ad ieiunium, & non ieiunat, commi-
tit peccatum eiusdem speciei cum eo, quod committit
adolefcens obligatus ad ieiunandum.

6. Vnde mihi non placent ea quæ asserit Salas 11.
10. 1. tr. 8. disp. unica §. 3. n. 28. in fin. vbi ait: Cum quis
rem licitam egit, putans esse illicitam, ut, si occidit fer-
ram, putans esse hominem, debet errorem exprimeret;
alioquin non intelligeretur malicia actus extremi, quia
occisio feræ mala non est.

7. Verum, ut dixi, ego absolute sentio, quando pec-
catur cum conscientia erronea, non esse speciale pecca-
tum, & ideo satis esse fateri præcepti violationem,
quam conscientia errans dictabat, non declarando fuisse
contra conscientiam erroneam. Ideo Docet Cardin.
Lugo de penit. disp. 26. n. 50. cum sequentibus, & Pegu-
dez de præceptis Ecclesie l. 2. c. 5. n. 14. qui, sicut & Hen-
riquez supra ait in prædicto casu furti, v.g. sufficere
explicari peccatum, si quis dicat, fieri furtiuè, dum rapui
id quod putabam esse alienum, quibus verè bis explicat se
habuisse conscientiam peccati non tamen significat, an
illa conscientia fuerit vera, vel erronea. Atque hunc
modum explicandi meritò approbat idem Cardinalis
supra, n. 500. imò addit non esse dubium quin sufficiat
similem modum confitendi, addit ipse postea n. 501. si
dicat, Feci hoc vel illud putans me facere contra præcep-
tum, vel contra obligationem grauem. Quæ ratio verè
explicat, quod fecit, nec se exponit periculo dicendi
peccatum quod non fecit, quod totum mihi placet, ut
placuit etiam Dicastillo loc. cit.

In indice primo huius Tom. 8. vide Apendicem ad hunc Tract. 2. Vbi reperies alias plures quasi. missas, & dispersas
per alios Tom. Tract. & Res. quæ simul pertinent ad hunc Tract. 2. de Conscientia dubia, &c.